

Universitair hoofddocent Jan Dijkstra: 'Laten we blij zijn dat voerfabrikanten zelf investeren in de innovatie van veevoedingsonderzoek'

Steeds meer diversiteit in voederwaardering

OptiFerm houdt rekening met extreme kuilen

OptiFerm is het nieuwe rundveevoederwaarderingssysteem dat door veevoerb企业 Twilmij is ontwikkeld. Het systeem claimt de afbraak van voeders in de pens beter te kunnen voorspellen dan andere systemen. Dat komt vooral doordat OptiFerm de afbraaksnelheid van suiker koppelt aan de celwandafbraak. 'Dat sluit beter aan bij de praktijk', zegt rundvee-nutritionist Edwin Brons van Twilmij. De aanleiding voor het ontwikkelen van OptiFerm is dat rantsoenen die op papier

kloppen, in de praktijk niet altijd werken. 'Met name bij te natte of te droge kuilen zie je soms dat de melkproductie achterblijft, terwijl het rantsoen op papier klopt. En soms staat de melkveehouder voor een raadsel als het rantsoen klopt als een bus en er toch pensverzuring optreedt', legt Brons uit. Hij verduidelijkt dat door het inweken van de celwanden natte kuilen vaak sneller zijn dan op papier, terwijl droge kuilen juist trager zijn. Met het nieuwe pensmodel denkt Twilmij

deze variatie te kunnen tackelen. Het systeem heeft voor maiskuilen een correctie ingebouwd voor de bestendigheid van zetmeel in de tijd. Ook de vorming van microbieel eiwit uit snijmais is opnieuw berekend. In de praktijk blijkt vaak dat snijmaisrijke rantsoenen met een dvedekking van minder dan 100 procent toch heel aardig melken. Ook is de afbraak van alle mengvoergrondstoffen opnieuw berekend, waardoor complete rantsoenen met OptiFerm zijn te optimaliseren.

De tijd is voorbij dat mengvoerfabrikanten op basis van het CVB-tabellenboekje voer allemaal dezelfde waardering gaven. Elke fabriek wil met zijn eigen rekenmodel en met eigen kengetallen de beste rantsoenmaker worden. Over de meerwaarde van deze modellen is te twisten, maar het voordeel van deze wedloop is wel dat er nog steeds volop wordt geïnvesteerd in veevoedingsonderzoek.

tekst **Jelle Feestra**

Iedere zichzelf respecterende mengvoerfabriek heeft tegenwoordig eigen rekenmodellen voor voederwaardering. 'Ze lijken heel verschillend, maar de basis van de meeste systemen is vergelijkbaar', zegt voerdeskundige Wilfried van Straalen van De Schothorst in Lelystad. Het onderzoeksinstituut doet met pensfistelkoeien al jaren praktijkonderzoek naar afbraakkenmerken van voeders. Op basis daarvan actualiseerde De Schothorst de klassieke CVB-veevoertabellen al een paar keer.

Pensfermentatie

Zo'n 80 procent van de voerproducenten werkt nog altijd met dit CVB- annex Schothorst-model, al voegen ze daar op detailniveau vaak weer eigen elementen aan toe. Van Straalen geeft aan dat er een groot verschil zit in welke kennis is gebruikt voor de basis van het systeem, zoals afbraakkenmerken in de pens en verteerbaarheid in de darm van de individuele componenten in de voedermiddelen. Sommige systemen geven alleen informatie over pensfermentatie, legt Van Straalen uit. 'Voorbeelden daarvan zijn SFOS-GLV van De Heus, PFOS van Provimi en OptiFerm van Twilmij.'

Andere systemen hebben een model dat de aard en hoeveelheid van de voedingsstoffen in het hele dier beschrijven. Voorbeelden daarvan zijn: E-dairy van De Schothorst, Feed to Milk van ForFarmers, Melknavigator van Agrifirm en het nieuwe model van Nutreco: NutriOpt Dairy. 'In deze nutriëntmodellen vormt pensfermentatie weliswaar een belangrijk deel van het geheel, maar de systemen kijken ook naar wat de stroom aan voedingsstoffen elders in het lichaam van de koe doet', geeft Van Straalen aan.

Een ander verschil tussen de systemen is de onderbouwing van de normen. Zo zijn de normen in het E-dairy-systeem gebaseerd op data van eigen voederproeven. Het nieuwe pensmodel OptiFerm maakte voor het bepalen van afbraakkenmerken van ruwvoerders gebruik van een dataset van BLGG AgroXpertus met analyses van

2100 kuilen (zie kader). Zo is elke veevoerpartij bezig met een voortdurende zoektocht naar de waarheid: een zo goed mogelijk benadering van hoe voer uiteindelijk verteert in de koe.

Dat voerproducenten elk hun eigen kengetallen hebben, is in de hand gewerkt door de overheid, die de geldkraan voor fundamenteel veevoedingsonderzoek steeds verder heeft dichtgedraaid. Tegelijkertijd zijn de voerproducenten groter geworden. Ze hebben genoeg financiële armslag om met eigen onderzoek eigen systemen te ontwikkelen.

De vraag is of melkveehouders blij moeten worden van de diversiteit in kengetallen. Ten eerste raken ze het overzicht kwijt en ten tweede rijst de vraag hoe geloofwaardig een systeem is van een bedrijf met het belang om zo veel mogelijk voer te verkopen. Over de geloofwaardigheid van de systemen hoeven melkveehouders zich volgens universitair hoofddocent Jan Dijkstra van Wageningen UR geen zorgen te maken. 'Partijen laten het wel om met slechte systemen op de markt te komen. Als de rantsoenberekeningen niet aansluiten bij de praktijk, prijs je jezelf snel uit de markt. Laten we blij zijn dat de voerfabrikanten het zelf oppakken en investeren in de innovatie van veevoedingsonderzoek.' Dijkstra vindt het wel jammer dat melkveehouders het overzicht kwijtraken. 'Nu komt elke voorlichter met eigen getallen. Transparant is het niet, veehouders moeten maar raden welke onderzoeken en rekenregels daaronder liggen.'

Eén systeem is utopie

Het pleit voor het hervinden van de uniformiteit in voederwaardering. 'Eén systeem zou mooi zijn, maar is een utopie', weet Van Straalen zeker. 'Zolang de mengvoerindustrie het onderzoek zelf betaalt, zal die daar haar eigen invulling aan geven. Dat gaat in de toekomst nog verder, omdat steeds meer partijen afscheid nemen van het laatste gezamenlijke voederwaarderingssysteem: het vem-systeem.'

Dijkstra stelt dat binnen de publiek-pri-

vate samenwerking Feed4Foodure wel ruimte is voor fundamenteel onderzoek. Overheid en verschillende partijen uit de diervoedersector werken hierin samen met Wageningen UR. Met geld vanuit het topsectorenbeleid wordt in meerjarige onderzoeksprogramma's gekeken naar verbetering van nutriëntenbenutting. 'Het overheidsbelang is met name minder milieubelasting. Het bedrijfsleven kan daarnaast meer kennis vergaren over hoe je de respons van nutriënten beter kunt voorstellen op basis van bijvoorbeeld het lactatiestadium van de koe.'

Ook naar de koeien kijken

Dijkstra vindt dat voederwaardering door het vele onderzoek en betere meetsystemen steeds betrouwbaarder wordt. Wel vindt hij dat er rondom de systemen te veel sprake is van een 'black-box-benadering'. 'We weten nu dat koeien voor eigen onderhoud meer voer nodig hebben dan waar het CVB-boekje vanuit ging, maar we weten niet waarom die behoefte dan zo is gestegen. Als je dat eenmaal weet, kun je met anders voeren wellicht hetzelfde effect bereiken. Daar kijken we binnen Feed4Foodure ook naar.'

Blijft de vraag of al die systemen het voeren niet te ingewikkeld maken. 'Het voeren van een koe is veel simpeler dan veel partijen doen laten geloven. Je kunt nog zoveel systemen uit de kast halen, maar als het voer door omstandigheden anders verteert, heb je er niks aan. Daarom moet je vooral veel in de stal staan voor je rekent', zegt onafhankelijk voeradviseur Henry van Ittersum. Hij pleit voor eenvoudige, praktijkgerichte rantsoenberekening. 'Het weten van de vem-, dve-, adl- en nds-waarden en een eenvoudig Excel-programma is voldoende. Daarmee kom je minstens zo ver en boeren begrijpen het verhaal.'

Dijkstra deelt die mening. 'Kijk niet alleen naar de cijfers, maar ook naar hoe je koeien het doen. Het zal de koe worst zijn of ze 900 of 1000 vem naar binnen werkt. Een koe luistert niet naar cijfers.'